

Jack L. Chalker
ČOZŲ RAIZGINYS

Mokslinis fantastinis romanas

Aplink taikią ir iš pirmo žvilgsnio visiškai negyvenamą planetą sukasi milžiniškas kosminis laivas. Išsiaiškinti, kas per katastrofa prieš daugybę metų ištiko šį milžiną, apsiima tarpplanetinis žvalgas Baras Holidėjus, tvirtai įsitikinęs, kad jokia neganda niekuomet neįstengs jo įveikti. Tačiau pasirodo, kad aptiktasis laivas, o kartu ir visa planeta – didžiuliai spąstai, iš kurių vargu ar pavyks neįveikiamajam Holidėjui išsikapstyti...

Iš anglų kalbos vertė ANITA KAPOČIŪTĖ
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
179 tomas. Serija įkurta 1990 m.

Jack L. Chalker - THE WEB OF THE CHOZEN
New York, Ballantine books, 1982

Copyright © by Jack L. Chalker 1978

Cover art copyright © by Ralph McQuarrie 1982

Vertimas į lietuvių kalbą ©, leidykla "Eridanas" 2000
Elektroninė versija © Knygute.lt 2010

***Nemirtingajai Tasmanijos Išsivadavimo
Armijos sielai: Jake Waldman, Joan Serrano,
Stu Tait ir Ned Brooks, visiems šauniesiems
Kanados botanikams ir Bob Tucker, kuris
vienas pats užkariauja kontinentus.***

Sklando tokia gana abejotina istorija apie tai, kaip Markas Tvenas apsilankė Anglijoje ir susipažino su Džordžu Bernardu Šou. Šis kiek dvejojo dėl to paprasto, atlapaširdžio rašytojo, tačiau manė, kad žmogus, paroduodantis šitiek knygų, tiesiog privalo būti protingas, ir pakvietė amerikietį į susitikimą Fabiano draugijoje. Tvenas kantriai klausėsi nuobodžių pasisakymų apie utopijas, kurias tie žmonės kūrė masėms, stovinčioms ant gerokai žemesnio socialinio ir ekonominio laiptelio nei jie patys. Galų gale po visų prakalbų auditorijai buvo pasiūlyta pateikti klausimus.

Tvirtinama, kad Tvenas tada suniurnėjęs:

- Kaipgi turėtų atrodyti pasaulis, įgyvendinus tą utopiją, apie kurią jūs kalbėjote?

Jam buvo paaiškinta, kad tame stebuklingame ateities pasaulyje visi žmonės sąžiningai dalyvis visokiomis gėrybėmis, kad niekas niekada nebestokos nei maisto, nei drabužių, nei pastogės.

Tai išgirdęs Tvenas susimąstė. Ir pagaliau pasakė:

- Man tai primena bandą karvių, sulaukusių tokio meto, kada paskutinis vilkas jau nušautas.

Kalbama, jog Fabiano draugijos nario reakcija buvusi tokia, kad jo žodžių nevalia kartoti padorioje draugijoje.

Vis dėlto smarkiai abejotina, ar šis incidentas įvyko iš tikrųjų. O gaila.

1

Šmėklos paprastai niekad nepuoselėja jokių gerų ketinimų, tad jas patartina apeiti kuo platesniu lankstu.

Konkrečiai ši šmėkla buvo daugiau nei keturių kilometrų ilgio - milžiniškas ovalas, skriejantis aplink geltoną saulę besisukančios planetos orbita. Buvo vienas vienintelis modelis erdvėlaivių, kuriuos konstruodavo tokius didelius - šitokius ne vienai žmonių kartai skirtus laivus statydavo prieš kelis šimtmečius, kai Igoris Kucmatinovas dar nebuvo aptikęs būdo, kaip, pasinaudojus reliatyvumo dėsniais, iškreipti erdvę. Dvidešimt pirmajame amžiuje į kosmoso platybes išskrido gana daug tokių laivų; jie buvo aprūpinti viskuo, ko tik gali prireikti įkuriant naują koloniją kokioje nors Žemės tipo planetoje, kurią galbūt pavyks aptikti kur nors kosmoso tuštumoje. Daugeliu tokių laivų iškeliavo politinių ar religinių grupuočių nariai, ieškantys pasaulių, kuriuose galėtų gyventi niekieno netrukdomi. Tokie žmonės paprastai būdavo visiškai atsidavę savo tikslui; jie leisdavosi į begalinę kelionę erdve ir laiku žinodami, kad

jų gyvenimas per trumpas, kad jiems tikriausiai nebelemta savo akimis išvysti Pažadėtosios Žemės.

Perkėliau paslaptingojo laivo siluetą į savo informacinius ekranus. Mano kompiuteris jį atpažino, kas mane šiek tiek nustebino - tokiuose žvalgybiniuose laivuose, kaip maniškis, paprastai neinstaliuojama visa Lubrianos biblioteka. Sužinojau, kad mano radinys yra ketvirtojo tipo, daugeliui kartų skirtas laivas, pakilęs veikiausiai iš Amerikos arba Vakarų Europos tarp 2140-ųjų ir 2165-ųjų. Laivo įgulą sudarė nuo dviejų iki trijų šimtų žmonių; mažų mažiausiai penki svarbiausieji jų vadovai keliavo kriogeninio miego kameroje. Vis dėlto visiškai identifikuoti laivo taip ir nepavyko - kompiuteris aptiko žinių, kad buvo paleisti septyni šio modelio laivai, ir visais jais iškeliavo vienos ar kitos pakraipos utopistai. Tačiau kuris iš septynių pasimaišė mano kelyje, taip ir liko neaišku.

Peržvelgiau kai kuriuos duomenis, stengdamasis bent apytiksliai sužinoti, kiek laiko laivas jau skrieja šia orbita. Pasak mano aparatūros, jis atsidūrė čia daugių daugiausia prieš penkiolika ar dvidešimt metų, o gal net dar vėliau.

O tai reiškia, kad egzistuoja net labai didelė tikimybė, jog galbūt net visi penki tikrieji laivo

šeimininkai dar tebėra gyvi.

Atsidusau ir užsižiūrėjau į žydrai žalią planetą šoniniuose laivo ekranuose. Man mokėjo algą už Žemės tipo arba pertvarkymui tinkamų pasaulių paieškas; gi jei šitas jau užimtas, tuomet čia Barui Holidėjui rašyti žvaigždžių nuo dangaus tikrai neteks. Vargu bau Seigleino korporacija norės teptis rankas į tuntą kažkokių utopistų.

Bet netgi tokiu atveju, kai aptiktoji planeta jau apgyventa kitų, iš manęs vis vien pareikalaus smulkios ataskaitos. Visada lieka nedidelė tikimybė, kad iš atradimo, netgi tokio kaip šis, pavyks išpešti šiek tiek tokios naudos. Nors mano uždarbįs jau nuplaukė, vis dėlto negaliu pasitraukti nosį nukoręs - mane užbadys pirštais, jei nepasistengsiu kaip reikiant visko išsiaiškinti.

Ijungiau ryšio kanalą ir pasiunčiau signalą išsklaidytu dažniu, kuris turėjo pasiekti laivo imtuvą, kad ir koks jis bebūtų - kas dabar įspės, kokias ryšio priemones jie naudodavo dvidešimt pirmajame amžiuje. Prietaisų pulte žybtelėjo raudona lemputė, bylojanti, kad signalas pasiekė tikslą, ir aš pasiunčiau laivui šaukinius, nors atsakymo nelabai tikėjausi sulauksiąs. Vis dėlto laive galėjo likti žmonių ar bent retransliatorius, persiunčiąs signalus į planetą. Laivas skriejo tokia orbita, kad užmegzti ryšį su planetos paviršiumi

buvo visai įmanoma, jeigu tik jie turi reikiamą įrangą.

- Kalba Seigleino Žvalgas 2761XY, - profesionaliu tonu prašnekau aš. - Ilgalaikio skrydžio laive, atsiliepk. Prašau patvirtinti, kad mane girdite.

Man atsakė tik prislopintas šnypštimas. Keli skart pakartojau tą patį tekstą, kol įsitikinau, kad laive išties nesama nė gyvos dvasios.

Ką gi. Instrukcija reikalauja žengti dar vieną žingsnį: įeiti į atrastąjį laivą ir asmeniškai jį apžiūrėti. Ši perspektyva ne itin mane žavėjo - tas nelmtas gremėzdas didesnis dargi už kai kuriuos miestus. Tačiau nurodymai yra nurodymai, o Seigleino instrukcijų rinkinys mums - ne kas kita, kaip Šventasis Raštas.

Be jokios abejonės, tiesiogiai prisijungti prie to senolio šliuzo aš negalėjau - tam jis tiesiog nepriimtinas. Tiesą sakant, aš ir nepuoselėjau tokių vilčių. Tačiau galėjau magnetu prisitvirtinti prie korpuso maždaug metro atstumu nuo šliuzo ir eksperimentuoti su dažniais tol, kol užtaikysiu tokius, kuriuos jis atpažins. Po pusvalandžio jau buvau pasiruošęs: vilkėjau skafandrą ir atidariau šliuzo kamerą. Patyliukais meldžiausi, kad aptiktojo laivo automatika vis dar veiktų. Tektų gero-kai paprakaituoti, jeigu prireiktų išpjauti skylę korpuse tam, kad patekčiau vidun.

Praėjus vos kelioms sekundėms po to, kai pavyko atidaryti didžiojo laivo šliužą, durys man už nugaros be garso užsitrenkė; pajutau, kaip normalizuojasi slėgis. Dirstelėjau į monitorių, įtaisytą skafandro išorėje, ir įsitikinau, kad oras laive dar nespėjo pašvinkti. Pasijutau kiek geriau: ši aplinkybė patvirtino prielaidą, kad laivas atskrido čia dar ne taip seniai.

Vis dėlto atvykėliai išsigabeno iš laivo viską, ką tik pajėgė: suradau tik hidroponinių augalų rezervuarų, veislinių gyvulių bei panašių dalykų liekanas. Kambariuose nebebuvo nieko, ką įgula bei keleiviai galėjo pasiimti su savimi; visa ką gaubė niūri prietema.

Tačiau apšvietimas vis dar tebeveikė. Generatoriai tebedirbo tuščia eiga - to reikalavo nuostatai. Mat galėjo atsitikti ir taip, nors tokia tikimybė ir menka, kad kolonijai iškils nenumatytų problemų ir teks skubiai ją evakuoti.

Nesimatė jokių maišto pėdsakų, vadinasi, į planetą atvykėliai persikėlė ramiai ir tvarkingai. Iš pažiūros viskas buvo gerai. Pamėginau nusigauti į tiltelį ir ką nors išsiaiškinti apie įgulą bei jos kilmę, tačiau laivo valdymo prietaisai buvo tikra muziejinė retenybė; aš niekaip nevaliojau perprasti, kaip dirbti su nelemtu jų kompiuteriu.

Vis dėlto man pavyko aptikti tradicinę plokštelę

su pavardėmis. Kiekvienos naujos kartos įgula pakabindavo tokį sąrašą greta lentelės su laivo konstrukcijos duomenimis, tarsi šie jų namai būtų tapę kažkuo panašiu į nacionalinę šventenybę ar paminklą. Ką gi, tikriausiai taip ir buvo - bent jau jiems patiems.

Informacinė lentelė bylojo, kad šis laivas vadinasi "Taikos pergalė", kad jis buvo sukonstruotas Korbeno laivų statykloje Lunoje iš detalių, pagamintų tokiose ir tokiose įmonėse Jungtinėse Valstijose bei Kanadoje. Laivas išskrido 21 63-ųjų liepos dvidešimt pirmąją - ko gero, pamaniau sau, jis buvo paskutinis iš šių stambiųjų mažylių.

Lentelė su atmintine suteikė šiek tiek daugiau informacijos, bet ne kažin kiek.

"Taikos pergalė", - perskaičiau aš, - atgabeno komunarus į tokią vietą, kur jie galės sukurti visuomenę, apie kokią teisėtai svajoja visa žmonija, tačiau kokios neįmanoma rasti fašistinių vyriausybių valdomoje Žemėje, kurios mes jau nebegalime vadinti namais. Čia - žmonijos svajonių išsipildymo lopšys."

Kaip įmanydamas išnaršiau atmintį, bet taip ir neaptikau nieko apie kokią nors grupuotę, pasivadinusią komunarais. Komunistus žinojau - tokių ir panašių turime per akis, - bet kas galėtų būti komunarai? Gal kokia nors komunistų atšaka?

Tokiomis akimirkomis kaip dabar man visuomet tenka graužtis, kad per visus mokslo metus istorijos pamokas aš prasnausdavau - jeigu komunarų judėjimas buvo pakankamai gausus ir pakankamai turtingas, kad įstengtų finansuoti ilgalaikio skrydžio laivo statybą bei kelionę, vadinasi, istorijos pamokose jis tikrai turėjo būti minimas.

Tai prakeikimas, dingtelėjo man. Juk žodis "komunarai" tikriausiai tiesiogiai susijęs su anglų kalba panašiai skambančiomis sąvokomis "bendruomenė" ir "bendras". O tai tikriausiai reiškia, kad komunarai - tam tikra bendruomeninė grupė, propaguojanti bendrą darbą, visuotinį gėrybių paskirstymą bei panašius niekus. Kaip kažin ką - bukagalvių nuobodybių banda. Tikriausiai nerasiu planetoje nė vienos padorios užėigos.

Tuščiais koridoriais patraukiau atgal; mano skafandro kulnai aidžiai kaukšėjo atmosferoje, kuria aš taip ir negalėjau kvėpuoti - tai man draudė instrukcijos. Bent dukart pasiklydau ir buvau priverstas pasinaudoti laivo sienose įtaisytomis "Jūs esate čia" diagramomis, kol pagaliau pasiekiau reikalingą šliuzą.

Ir čia akis užkliuvo už užrašo, kurio visai nepastebėjau įeidamas. Staiga pajutau, kaip nugara perbėgo virpulys; aš šiek tiek susinervinau ir pasijutau nelabai jaukiai.

Ant šliuzo durų kažkas, matyt, išties kaip reikiant aštriu įnagiu buvo grubiai išraižęs: "Nereikia".

Ko gi nereikia? - susimąščiau aš. Nereikia kažko imtis? Nereikia leistis į planetą?

O gal kažkas šitaip bandė pajuokauti?

Apsidairiau, bet niekas daugiau nekrito man į akį. Tik vienišas išbrėžtas užrašas "Nereikia" - ir tiek.

Šiaip ar taip, aš vis vien padariau tai, ko nereikėjo daryti.

2

Žvalgyba yra vienišiaus darbas, o aš pats - ne toks žmogus, kuris ištvirtų uždarytas į narvelį ir izoliuotas. Ir namuose, ir kitose planetose kartais pasitaiko, kad žmonės klausia manęs, kodėl aš ėmiausi šitokios veiklos.

Paaikinti tai nėra taip paprasta. Viena priežasčių yra tai, ką aš vadinu keliautojo mąstymo būdu, nors šis apibrėžimas toli gražu nėra tikslus. Kažkoks manyje glūdintis knietulys mėgaujasi skraidydamas žvaigždėlaiviais, klajodamas tarp žvaigždžių ir regėdamas jas tokias, kokių nemato niekas kitas. Man patinka naršyti atokiausius už-

kaborius, kurių kiti net nenutuokia egzistuojant, patinka savo akimis gėrėtis tokiais reginiais, kuriuos kiti gali išvysti nebent kreatovizijos dramose. Gali būti, kad svarbu ir dar kai kas: kiekviena mane mano pažįstamame pilote, netgi tuose, kurie išvežioja pieną po planetas, slypi bent nedidelė didvyriškumo bei pomėgio pasipuikuoti užuomazga.

Ir dar: negaliu nepripažinti, kad sėdėti namuose man beviltiškai nuobodu. Vidutinė žmogaus gyvenimo trukmė šiais laikais ištįso iki trijų šimtų metų, daugiau nei du trečdalius šio laiko kone kiekvienas gali mėgautis idealia sveikata ir tobulu aptarnavimu, kuris nieko nekainuoja. Dirbti niekas neprivalo, tad dauguma nieko ir nedirba. Žmonės gimsta ir iš dosnių vyriausybės skiriamų pašalpų nugyvena gyvenimą gimtojoje bendruomenėje, pakankamai patogiuose butuose. Visą amžių jie taip ir prasėdi, postringaudami apie didžius darbus, kuriuos ketina nuveikti, bet taip nė piršto ir nepajudindami. Gi tie, kurie iš tikrųjų kažką veikia, kurie mėgsta spaudyti mygtukus bei stumdyti žmones ar įvykius, paprastai įsitaiso vykdomojoje vyriausybėje arba devyniose korporacijose, skirstančiose visus išteklius ir besirūpinančiose aptarnavimu - ir tokiu būdu kontroliuojančiose kone visų likusiųjų gyvenimus.

Nė pats nežinau, kodėl aš pasirodžiau besas kitoks. Baras 31-626-7645 Holidėjus, užaugintas 31-ajame Seigleino Visuotiniame Ugdymo Centre drauge su dar pora šimtų vaikų, amžinai išsiskirdavo. Kaip ir visi vaikai, aš mėgdavau svajoti, bet vaizduotė nunešdavo mane kur kas toliau nei būsto perspektyvos, lytinė branda ar vyriausybės pašalpa. Kartais man atrodo, kad bent kai kuriais atžvilgiais aš taip ir nesuaugau. Buvau neblogos išvaizdos, atletiškas, niekad neturėjau problemų su priešinga lytimi, tačiau man rūpėjo tokie dalykai, į kuriuos kiti paprastai nekreipia dėmesio. Tų dalykų ir pats negalėčiau tiksliai įvardyti - neretai prisimenu anuos laikus, ir vis dar daug ko nesu-prantu. Viena žinau: jei mane sudomindavo kokia nors sritis, joje aš turėjau būti pirmas, jokia kita situacija manęs netenkino. Ypač tai pasakytina apie sportą. Aš buvau pajėgus varžovas - tai nekelia jokių abejonių. Gi Seigleino korporacija paprastai vertina tokius keistuolius, drąsina ir puoselėja juos, kol pagaliau įstato į pageidaujamas vėžes.

Ko gero, šitaip aš ir patekau ten, kur turėjau patekti - klajoju po bekraštę tuštumą, vis užsukdamas į tokias vietas, į kurias iki šiol niekas nėra įkėlęs kojos.

Pirmas...